

باسمه تعالی

قابل توجه اساتید محترم تجزیه و ترکیب (۱)

با توجه به ویژگی خاص درس تجزیه و ترکیب و مهم بودن جنبه مهارتی در آن و هدف از درس تجزیه و ترکیب که تا حدودی متمایز از دروس متعارف صرف و نحو است و ضرورت احیاء روحیه تفکر و تأمل در دانش پژوه در درس تجزیه و ترکیب؛ در این مرحله متن خاصی به عنوان متن درس تجزیه و ترکیب تدوین نگشته است. ولی بمنظور ایجاد وحدت رویه و پرهیز از اعمال سلايق مختلف موارد ذیل به منظور اطلاع اساتید محترم ایفاد می‌گردد. تا اساتید محترم در چارچوب سرفصلهای مصوب (پیوستی) آنها را مورد نظر قرار دهند.

۱. تلاش در فعال نمودن طلبه در کلاس و پرهیز از القائی بودن کلاس؛

۲. تلفیق مباحث صرفی و نحوی با هم و پرهیز از اختصاص چند جلسه به تجزیه و سپس تمرکز انحصاری بر ترکیب.

۳. زمان بندی کلاس:

در آغاز تدریس تجزیه و ترکیب (۱)؛ ۳ الی ۴ ساعت به طرح مباحث زیر اختصاص یابد:

- تعریف، اهمیت و فایده تجزیه و ترکیب، و رابطه آن با صرف و نحو

- شیوه های موجود در تجزیه و ترکیب و الگوی مورد نظر استاد برای این درس (کار اولیه‌ای در این قسمت در سایت

www.tmd.ir بارگذاری شده است) اهمیت تجزیه و ترکیب « و ذکر مثال‌هایی کاربردی از کارآیی آن در فهم متون

دینی»

- معرفی برخی از منابع تجزیه و ترکیب

- حدود ۱۵ الی ۱۶ ساعت: تجزیه و ترکیب سوره یوسف از آیه اول تا پایان آیه ۲۹.

- حدود ۱۰ الی ۱۲ ساعت: کلمات قصار نهج البلاغه تعیین شده در سرفصل.

تذکر:

۱. از مباحث مهم - و تا حدودی مورد غفلت - نقش و تاثیر مباحث تجزیه و ترکیبی (صرف، لغت و نحو) در فهم معنا و

مباحث بلاغی در فهم زیبا شناختی است. بسیار ضروری است تا در هر جلسه، تاثیر تراکیب مختلف در معنای جمله به

خوبی مورد توجه و تاکید باشد. مثلاً در آیه کریمه (.....) احتمال ... و ... و ... در ... می‌رود. صرف این مقدار مفید فایده

نیست ولی اگر تفاوت معنای جمله در احتمالات فوق تبیین گردد، ما را به یکی از اهداف آموزش ادبیات نزدیک نموده

است.

۲. طبیعی است اساتید محترم نصوصی را محور بحث قرار می‌دهند که در سرفصل پیوستی مصوب، درج شده است.

۳. مناسب است در هر جلسه و به تناسب متن مورد بحث، در کنار تجزیه و ترکیب متن، برخی نکات کاربردی و مهم

ادبی به طور خاص مد نظر باشد. برای نمونه این کار می‌توان از مدل به کار رفته شده در کتاب تجزیه و ترکیب، استاد

شیر افکن چاپ جامعه المصطفی العالمیه استفاده نمود.

و به این ترتیب در هر جلسه دو یا سه مسأله ادبی مثلاً تعلق جار و مجرور، فرق حال و تمییز، قید ذات و نسبت محور

اصلی قرار می‌گیرد.

تجزیه و ترکیب ۱

مرحله علم: شناخت

میزان ساعت: ۳۲ ساعت

پیش نیاز: صرف ۳ و نحو ۳

هدف: توانایی تطبیق قواعد صرف و نحو مرحله شناخت بر متون عربی با تأکید بر آیات و روایات

۱. مقدمات

۱-۱. تعریف تجزیه و ترکیب

۲-۱. فواید تجزیه و ترکیب با تأکید بر تأثیر آن در فهم بهتر معانی کلام و بیان سطوح

۳-۱. روش تجزیه^۱

۴-۱. روش ترکیب^۲

۲. تجزیه و ترکیب سوره یوسف^۳

۳. کلمات قصار نهج البلاغه: ۲/۵/۸/۱۰/۵۵/۶۲/۷۳/۸۰/۱۰۶/۱۲

متن آموزشی

کتاب تالیفی مرکز تدوین متون

روش تدریس

تفہیم مفاهیم اساسی بر اساس مبادی تصویری در تفہیم قواعد اساسی با توجه به مبادی تصدیقی و افزایش توان بازگویی و کاربرد تسلط بر متن خوانی

شیوه ارزشیابی

فعالیت کلاسی ۱۵ نمره

فعالیت خارج از کلاس (که تجربه و ترکیب ۲ صفحه از قرآن است) ۵ نمره

ابزار و امکانات

۱. در این بحث لازم است بیان شود که در تجزیه باید مناسبترین مسائل صرف را به یاد آورده و آن را بر مورد سؤال تطبیق نماییم. یعنی: نوع کلمه (اسم، فعل، حرف) / اینه کلمه (ثلاثی، رباعی، خماسی) / مجرد / مزید / میزان صرفی / نوع باب و معنای آن / نوع فعل (ماضی، مضارع، امر) / نام صیغه / لازم و متعدی / معلوم و مجهول / جامد و متصرف / نوع مصدر / مذکر و مؤنث / مفرد و مثنی و جمع / نوع مشتق / نکره و معرفه و نوع آن / منسوب و مصدر / منقوص و مقصور و ممتد / نوع معتل / نوع انطال / ۲. علائم اسم و فعل و حرف / انواع اعراب / انواع بناء / انواع مبتدا / انواع خبر و رابط آنها / انواع نواسخ / انواع فاعل و تظابق آن با فعل / انواع مفاعیل / ظروف / حال و تمیز / استثناء / جار و مجرور و تعلق آن / معانی حروف جر / انواع اضافه / اسماء شبه فعل / توابع / انواع جملات. / ۳. یک چهارم از سوره هر سال بحث شود و در هر سال مرکز مدیریت آن یک چهارم را تغییر دهد و البته لازم است فعالیت تجزیه و ترکیب مقلد مذکور توسط دانش آموز تحت نظارت استاد انجام گیرد